

vání raketových prostředků. Pokud jde o nepřátelské zálohy, je na maximálně možnou míru snižován čas, který je potřebný k přípravě zásahu. Často budou nuceny zahajovat boj předčasně a bez dostatečné přípravy.

Nepřetržitá a rychlá činnost zabezpečuje dosažení cílů operace v krátké době a s nejmenšími ztrátami. Současně však od všech vojáků vyžaduje velké fyzické i morální vypětí a od velitelů, štábů vysoké organizační schopnosti i umění všestranně zabezpečovat přípravu nové operace již v průběhu probíhající činnosti.

Principy operačního umění vyplývají z objektivních zákonů války i ozbrojeného zápasu a mají tedy objektivní základ. Jsou důsledkem toho, jak se požadavky zákonů války odrážejí v myšlení lidí a konkrétních podmínek, v nichž válka (ozbrojený zápas) probíhá a ozbrojené síly působí. Vycházíme-li z prvenství obsahu před formou, můžeme říci, že principy operačního umění jsou především objektivní, ale současně mají i subjektivní stránku.

Význam principů operačního umění spočívá tedy v tom, že pro dosažení úspěchu v operaci (boji) nemá ani tak význam pouhá znalost principů, ale daleko více umění využívat jich v závislosti na situaci a rozhodovat se na základě složitého souboru jejich požadavků a konkrétní situace. Jsou tedy výchozími body pro rozhodnutí velitele, nikoli však samotným rozhodnutím. Nesprávným přístupem k jejich využívání by se mohly změnit v šablonu. Proto **praktická stránka využívání daných principů bývá zpravidla nejobtížnější a závisí plně na tvůrčí činnosti samého velitele i jeho pracovního kolektivu.**

Plukovník doc. Ing. Zdeněk Hron, CSc.

VÝSADKOVÁ PŘEPADOVÁ ČINNOST

V návaznosti na uveřejněný článek ve VM č. 5–6/1989 k novým názorům na použití vzdušných výsadků v počátečním období války, zevšeobecním některé názory na organizaci a **vedení výsadkové přepadové činnosti vzdušnými výsadky v obranném boji, operaci.** V souvislosti s tím uvedu nezbytně nutné terminologické pojmy, pravděpodobné úkoly, jakož i hlavní zásady přípravy a uskutečnění přepadové činnosti v týlu nepřítel, čímž chci přispět nejen k dalšímu rozvoji operačně taktického myšlení, ale také k dalšímu zkvalitnění přípravy velitelů a štábů.

Terminologické pojmy

Vševojsk-52-1, Vojenský terminologický slovník (vydaný v roce 1966), Stručný vojenský slovník (z roku 1984) anebo Bojový řád pozemního vojska ČSLA (Všeob-Ř-1) neuvádějí definici obecného pojmu **přepadové činnosti** či dokonce **výsadkové přepadové činnosti**.

První materiál (Vševojsk-52-1 s. 325) neobsahuje vůbec pojem **přepad**, ale pouze termín **výpad**, který je definován jako „...druh průzkumu při přímém dotyku s nepřítelem. Jeho cílem je získat zajatce, vzory nepřátelské výzbroje a bojové techniky“. Oproti tomu ve slovníku (s. 255) je napsáno, že **přepad** znamená „...způsob vojskového průzkumu v hloubce sestavy nepřítele, jehož cílem je zničit důležitý objekt, bojovou techniku, získat zajatce, dokumenty a vzory výzbroje a vojenské techniky“.

K tomu považuji za nutné dodat, že prakticky dva zcela odlišné názvy terminologických hesel mají téměř stejný nebo inovovaný obsah. Přitom nevystihují předpokládané obsahové zaměření výsadkové přepadové činnosti.

Určité náznaky shodnosti požadovaného obsahového zaměření je možné využít z pojmu **léčka**: „...překvapivě nepřítele napadnout a zničit, zmocnit se zajatců, dokumentů, ...výzbroje a bojové techniky“ (Vševojsk-52-1, s. 104). Obdobné obsahové zaměření má pojem **diverzní skupina**, kdy „...její činnost je zaměřena především na ničení zbraní hromadného ničení, spojů všeho druhu, skladů a štábů, na přepady styčných důstojníků...a na plnění jiných úkolů“. (Tamtéž, s. 53).

Obtíž přesného vymezení nového pojmu výsadkové přepadové činnosti spočívá v tom, že v řádu Všeob-Ř-1, jakož i v jiných dostupných předpisech s označením „Výs“ není výsadková přepadová činnost zakotvena, ale je alespoň objasněn manévr a překvapivá činnost.

V řádu Všeob-Ř-1 (čl. 3.) je stanoveno, že: „**Manévr** je organizované přemístění vojsk (sil) v průběhu boje na nový směr (čáru, do výchozího prostoru) s **cílem** zaujmout výhodné postavení vůči nepříтели a vytvořit potřebné uskupení sil a prostředků.“

Obdobně v čl. 21. (téžho řádu) je uvedeno, že: „**Manévr** je součástí soudobého boje... Manévr se provádí útvary a jednotkami, jadernými údery a palbou konvenčních zbraní...má za **cíl** vytvořit co nejvýhodnější uskupení vlastních vojsk, umožnit rychlý postup do hloubky, **obchvat** nebo **obejít** nepřítele, včetně ze **vzduchu**, k provedení rozhodných a nenadálých úderů do jeho boků a týlu z různých směrů...“

Je nepochybné, že obsahové zaměření manévru má velký vliv také na činnost vzdušných výsadků. Z toho lze vyvodit, že manévr budou vedle motostřeleckých, tankových jednotek a útvarů, jednotek a útvarů druhů vojsk uskutečňovat i různé druhy **vzdušného výsadku** (úderný, padákový, přistávací, kombinovaný, speciální výsadek).

Vycházíme-li z ustanovení Všeob-Ř-1, čl. 28., pak můžeme konstatovat, že **výsadkové svazky výsadkového vojska** (padákový, přistávací, kombinovaný, speciální výsadek) se mají používat jako operační nebo operačně strategické výsadky k vedení obchvatu nepřítele ze vzduchu a k plnění bojových úkolů v jeho týlu. Přitom ve zmíněném článku a ani v dalších ustanoveních Bojového řádu pozemního vojska ČSLA **není řešena specifika výsadkové přepadové činnosti**. Z toho vyplývá, že ani cíl, jednotlivé druhy a zejména obsahové zaměření manévru včetně požadavků na jeho rychlost, které je dosahováno především zrychlenými přesuny, překonáváním různých překážek z chodu, jakož i využitím vrtulníků a dopravních letounů pro přepravu vojsk, bojové techniky, výzbroje, munice, PHM a jiného materiálu **nenaplní požadavky výsadkové přepadové činnosti**.

Přitom jsem přesvědčen, že letouny, nové typy bojových vrtulníků, dopravní výsadkové vrtulníky podstatně zvyšují nejen palebnou sílu, ale i mobilnost zejména motostřeleckých vojsk, a tím ovlivňují vytváření dalších možností v použití různých způsobů palebného ničení nepřítele, včetně vedení boje s využitím třetího – vzdušného rozměru – k obchvatu nepřítele ze vzduchu.

Vycházíme-li ze zásad soudobého boje, operace, jakož i z významu, místa a úlohy vzdušných výsadků různého druhu, pak lze vyvodit, že nejen v obranném boji, operaci, ale i v protiútočné a útočné operaci mohou být plně realizovány různé druhy manévru, ale ze-

jména je možné častěji a efektivněji používat nových způsobů, a to při výsadkové přepadové činnosti.

Nový způsob použití vzdušných výsadků je bezprostředně ovlivněn teorií vojenského umění, kdy se stále více dostávají do popředí požadavky upuštění od teorie vysazování velkých vzdušných výsadků většinou v síle jedné až několika divizí a přijetí koncepce častějšího vysazování menších vzdušných výsadků zpravidla o síle roty až praporu a ojedinelé pluku. Přitom v horském a zalesněném terénu mohou mít uplatnění vzdušné výsadky v hodnotě zesílené čety až roty a s vysazením do více prostorů, tzv. na velkém prostoru (co do šířky i hloubky). Tím se také podstatně sníží neúměrné požadavky na celkové počty dopravního letectva, úsilí bojového letectva včetně druhů vojsk při zabezpečení přepravy vzduchem, při vysazení vzdušného výsadku a vedení boje, včetně organizace přísunu (odsunu) důležitého materiálu. Proto není překvapením, že v rámci přípravy jednotek u výsadkového vojska je stále větší pozornost věnována výsadkové přepadové činnosti, neboť celkové požadavky a zejména náklady na její zabezpečení jsou mnohem nižší.

Pod pojmem **výsadkové přepadové činnosti** chápeme aktivní formu boje vzdušného výsadku (úderného, padákového, přistávacího, kombinovaného, speciálního výsadku) v různé síle, která je uskutečňována s využitím momentu překvapení k rozhodnému úderu (zteči) ze vzduchu, po zemi, kombinované ke zničení (vyřazení nebo ovládnutí) určených důležitých objektů (cílů, prostorů, čar) v týlu nepřítele a v závislosti na situaci, bojovém úkolu, vzájemné sladěných úderů (ztečemi) vedenými z různých směrů včetně z týlu dopomoci vlastním pozemním vojskům v rychlém proniknutí na stanoveném směru (do prostoru).

Cílem výsadkové přepadové činnosti je, podle mého názoru, splnění bojových úkolů v týlu nepřítele (někdy i ve vlastním týlu) ve prospěch pozemních vojsk s maximálním využitím momentu překvapení, který podle čl. 18. Všeob-Ř-1: „...umožňuje zastihnout nepřítele nepřipraveného, vyvolat v jeho řadách paniku, paralyzovat jeho vůli k odporu, značně snížit bojeschopnost, dezorganizovat velení vojskům a vytvořit tak výhodné podmínky k vítězství i nad nepřítelem, který je v převaze“.

Myslím, že obsahové zaměření definice není konečné a s dalším rozpracováním výsadkové přepadové činnosti může dojít k nezbytné úpravě.

Pravděpodobné bojové úkoly

Výsadkové vojsko (různé druhy vzdušného výsadku) je v soudobých podmínkách jedním z velmi důležitých prostředků k zabezpečování plnění obranných úkolů v sestavě vlastních vojsk, v rámci vedení protiútočné operace a při narůstání vysokého tempa útoku. Proto se podstatně zvětšuje jejich význam, obsah a rozsah základních a dalších bojových úkolů.

Z hlediska důležitosti můžeme rozdělit jednotlivé objekty v zájmovém prostoru pravděpodobné bojové činnosti výsadku do několika kategorií. Jde o objekty palebného systému, velení a spojení, zásobovacího systému, administrativní, hospodářské a jiné.

Podle jejich kategorizace a cílů bude možné stanovit, které objekty a v jakém pořadí ničit. Zpravidla je účelné výsadkovou přepadovou činností ničit polní, pohyblivé a stacionární cíle.

Domnívám se, že za **hlavní bojové úkoly výsadkové přepadové činnosti** je možné považovat:

- **u objektů palebného systému** – ničení (boření):
 - rozhodujících zařízení taktických a operačně taktických prostředků jaderného napadení v prostorech bojového rozmístění a za přesunu,
 - letounů nosičů jaderných zbraní rozmístěných na letištích,
 - pozemních prvků vysoce přesných zbraňových systémů,
 - skladů jaderné munice,
 - prostředků protivzdušné obrany protiletadlových raketových systémů a řízených střel,
 - stíhacích a stíhacích bombardovacích letounů na letištích,
 - vrtulníků (různých typů) a prostředků hromadné přepravy aeromobilních vojsk;

● **u objektů velení a spojení** – ničení:

- systému velení a řízení vojsk s důrazem na místa velení praporů brigád, svazků, armádních sborů, polních armád a taktických leteckých velitelství,
- prostředků rádiového a radioreléového spojení, vojenské televize, rádiového dálkového ovládání, radionavigace, radiotechnického průzkumu, radiolokátorů, protiradiotechnických prostředků a infratechniky,
- radiotechnického systému PVO s důrazem na přehledové naváděcí, řídicí a střelecké radiolokátory, zařízení k identifikaci, rádiové a radioreléové spojení, dálkové ovládání pozemních i palubních protiletadlových raket,
- radiotechnického systému k zabezpečení řízení činnosti letectva a bezpilotních prostředků (zvláště pozemní i palubní rádiové a radionavigační prostředky, radiolokátory, infra-prostředky, zařízení k radiotechnickému průzkumu a zaměřování),
- radiotechnického systému nepřítele k zabezpečení nepřetržité a spolehlivé činnosti vlastních radiotechnických prostředků,
- týlových velitelství stanovišť a týlových zařízení,
- důležité bojové a přepravní týlové techniky,
- systému spojení skupiny štábů, štábních a spojovacích vozidel,
- skladů vojenské techniky, materiálu všeho druhu s důrazem na sklady jaderné munice, speciální pohonné hmoty a konvenční munice,
- velitelství a teritoriálních jednotek,
- objektů (prostorů) mobilizačního rozvinování;

● **u objektů zásobovacího systému** – ničení (narušování):

- středisek výroby důležitého vojenskohospodářského materiálu,
- systému přívodů a zdrojů elektrického proudu, plynu a pitné vody, hydrostaveb a jiných energetických zařízení,
- přečerpávacích stanic a potrubí vedoucích k nim,
- zásobování vojsk všeho druhu, ropovodů, naftovodů, produktovodů,
- vykládacích (nakládacích) stanic a míst (prostorů),
- skladů se speciální leteckou municí, LPHM a další;

● **u důležitých administrativních a hospodářských objektů** – narušování:

- ekonomické a vojenské síly neustálým znepokojováním a udržováním v nepřetržitém napětí, v prostoru (místě), kde dojde k dalšímu přepadu,
- státní správy nepřítele neustálou dezorganizací,
- evakuace, dopravy, zásobování všeho druhu s důrazem na mobilizační střediska (místa),
- celkového řízení na teritoriu,
- mostů, obsazování soutěsek, zřizování závalů (fugasů), zátarasů (se zpožděným odpálením) s cílem oslabení silniční, železniční, vodní sítě, intenzity přeprav, ničení důležitých komunikačních uzlů a zařízení;

● **u jiných objektů** – organizování:

- pomoci vojskům při průlomu mezilehlých obranných pásem (postavení) nepřítele, překonávání zatarasovaného nebo zamořeného (devastovaného) terénu, při násilném přechodu vodních překážek z chodu,
- pomoci při zabezpečování rychlého postupu a vedení boje operační manévrovací skupinou s důrazem na aktivní ničení důležitých pozemních objektů nepřítele samostatně nebo v součinnosti s ostatními druhy vzdušného výsadku, popřípadě i k jejich dočasnému jejich začlenění do sestavy OMS VŠA (F).

Celkový rozsah pravděpodobných bojových úkolů, které mohou vzdušné výsadky plnit, zvětšují význam a možnosti jejich použití v bojích, operacích všeho druhu. Tím se **výsadková přepadová činnost stává trvalou a významnou složkou vševojskového boje, operace.**

Hlavní zásady přípravy a uskutečnění výsadkové přepadové činnosti

Úderný výsadkový prapor až úderný výsadkový pluk (úderný výsadkový pluk až úderná výsadková brigáda) jsou prostředkem velitele vševojskové armády (frontu) k vedení výsadkové přepadové činnosti v **taktické a operačně taktické hloubce**. K plnění bojových úkolů je možné vedle úderných výsadků také využívat vzdušné výsadky organizované z jednotek, útvarů (popřípadě svazků) výsadkového vojska, které výsadkovou přepadovou činností mohou ničit důležité cíle a prostředky nepřítele rozmístěné zejména v **operační, operačně strategické** a podle potřeby i v **operačně taktické hloubce**. Veliteli frontu může nadřízený velitel dočasně přidělit **padákový výsadkový pluk až výsadkovou brigádu**.

V rámci výchozího prostoru pro vysazení zaujímají úderné výsadkové jednotky (pluky, brigády) zpravidla hlavní (záložní) vyčkávací prostor nebo prostor soustředění, který může být rozmístěn v bezprostřední blízkosti (několik km) velitelského stanoviště vševojskové armády (F), jenž je možné členit do 2 až 3 samostatných prostorů anebo může být totožný s prostorem protivýsadkové zálohy.

Vyčkávací prostor (prostor soustředění) úderného výsadkového praporu je zpravidla vzdálen od linie fronty do 50 km a jeho rozloha nepřevyšuje 10 km². Tento prostor úderného výsadkového pluku může být určen až 70 km od předního okraje a jeho rozloha dosahuje až 100 km², u úderné výsadkové brigády jde o normy do 120 km od linie fronty a rozlohu do 150 km². V horském a zalesněném terénu mohou mít tyto vzdálenosti poloviční hodnoty a za předpokladu rozmístění úderných jednotek do více prostorů se jejich rozloha zmenší 2 až 3krát.

Pro úderné výsadkové jednotky jsou podle charakteru a důležitosti nepřátelského objektu (cíle), jeho síly a rozlohy připravovány **varianty bojové sestavy, výstroje, výstroje a kompletace nezbytného materiálu**. Po obdržení rozkazu (stanoveného signálu) je jednotka v síle roty připravena do 30 minut zahájit nakládání bojové techniky a materiálu do pohotovostních letounů a za dalších 30 minut může rota být vysazena (ve vzdálenosti 100 až 250 km od hlavního, záložního letiště, odkud vzlétly dopravní výsadkové vrtulníky, dopravní letouny), ve výchozím prostoru pro vysazení.

Myslím, že k novým pohledům patří orientační **doba na přípravu** k výsadkové přepadové činnosti v týlu nepřítele, která může být u úderné výsadkové roty do 1 h, úderného výsadkového praporu 2 až 3 h, úderného výsadkového pluku 4 až 6 h a úderné výsadkové brigády kolem 12 h. Tyto zkrácené lhůty jsou bezprostředně ovlivněny tím, že jednotka, která se připravuje k výsadkové přepadové činnosti, má vždy předem určeny varianty 3 až 4 cílů (objektů, prostorů) v týlu nepřítele, přičemž z tohoto počtu zpravidla ničí 1 až 2 objekty (cíle).

Přibližná doba na přípravu k **opakovanému vysazení** z vlastního týlu je u úderné výsadkové roty do 4 h, úderného výsadkového praporu až 8 h, úderného výsadkového pluku 10 až 12 h a úderné výsadkové brigády 18 až 24 h. K novým zásadám patří taktéž orientační **doba k opakovanému použití** již vysazeného vzdušného výsadku (různého druhu a síly) **bez jeho návratu do sestavy vlastních vojsk**, která u úderné výsadkové roty se může pohybovat v rozmezí 10 až 20 a u úderného praporu do 20 až 30 minut. Přitom skutečná doba je plně závislá na počtu bojové (dopravní) techniky předurčené k nakládání, na tom, kdy tyto prostředky přiletou na přistávací plochy s rozdělenou municí i materiálem v každém vrtulníku a v bojové sestavě, jež zabezpečuje následné vysazení.

Pravděpodobné možnosti **použití vzdušného výsadku** na stupni vševojskové armády je velmi variabilní a může dosahovat těchto hodnot:

- jeden úderný výsadkový prapor nebo do 4 rot, popřípadě 12 až 16 čet k vedení diverzní činnosti nebo vytváření různých léček,
- až tři úderné výsadkové prapory nebo trojnásobné vyčlenění menších jednotek.

Přitom lze kalkulovat i s tím, že mimo vedení výsadkové přepadové činnosti mohou veliteli divizi použít jednotky předurčené k taktickým vzdušným výsadbům v rámci protivýsadkové zálohy (členěním do několika prostorů) nebo vyčleněním části k plnění aktivních úkolů, protitankových, kombinovaných a kočujících léček.